

En bild säger mer än tusen ord?

Av Gösta Carlestam

Enligt ett kinesiskt ordspråk så säger en bild mer än tusen ord. Den fotografiska bilden har en stor betydelse som sanningsvittne och för spridning av nyheter. Politiska kriser kan utlösas. Fotografen var där! Detta faktum är också uppenbart inom internationell arkitektur, design, mode för att nämna några exempel. Fotobildens stora betydelse är därför något vi behöver reflektera över, särskilt när den i vår tid lätt kan manipuleras med hjälp av våra datorprogram. Helt virtuella världar kan skapas med stor övertalningskraft. Vad är då verkligt? Bilden eller den verklighet som avbildas? Verkligheten kan inte fixeras.

Släktforskning har blivit en stor folkrörelse. Många söker likt mig sina rötter när vi blir äldre. Då kan vi med fördel utgå från gamla bilder för att visa hur det en gång var. När jag lyfter fram bilderna i glömskan och restaurerar dem så ser jag nya saker som fotografen inte såg medvetet. Bilderna är små tidskapslar som kan avlockas en berättelse. Vi måste då bli klara över det sammanhang i vilket bilden blev till och som inte bärs av bilden själv. Bilder som sitter i album utan förklarande text tappar lätt sitt värde när de som var med på bilden är borta. Bilder som ligger undanstoppade i en låda förlorar också med tiden sitt värde. Bilder måste läsas och tolkas i sitt ursprungliga sammanhang. Men mycket gamla bilder kan ges en ny betydelse då de ryks ur sitt sammanhang och kan bli ett slags symboler för en förfluten tid. Det hjälper om de då har en rad rent visuella och konstnärliga kvaliteter som en målad tavla. Fotografiet är ögonblickets konst.

I början på 50 - talet hade jag fått min första kamera¹ av min mamma som konfirmationspresent. Det blev många bilder som jag knäppte och framkallade och kopierade själv i vår källare i Nockeby. Många bildkopior slängdes eller samlades i en särskild låda med spill. Långt senare har jag haft glädje av denna låda på ett överraskande sett. De människor och miljöer som då valdes bort visar sig ibland särskilt

¹ Omslagsbilden är en skugga av mig med min första kamera 1952

intressanta 50 år senare. Jag ser nu saker som existerade men som jag då inte uppmärksammade. I det följande vill jag berätta något om de spillbilder jag samlat i min låda under många år som för mig fungerar likt ett flygplans s.k. *svarta låda* eller färdskrivare². På motsvarande sätt ser jag på en låda som min pappa hade märkt Glädje och Sorg. Här samlade han allt som varit viktigt i hans liv exempelvis: dikter, bilder, nekrologer.

Vi lever i vår tid med ett stort utbud av digitala bilder som vi kan få svårt att sortera. Vi behöver då ett redigeringsprogram och lära oss välja vad som skall sparas. På Barbros och mina resor kan jag med lätthet ta mer än femhundra bilder. Först i efterhand ser vi klart vilka bilder som är intressanta genom att de bär en viktig berättelse till oss. Som gymnasist blev det människor i städer och ibland naturbilder. Under långa perioder blev det familjen och familjekretsen på Håtö - vårt sommarställe. Vissa naturbilderna har nästan tappat sitt värde för nu visas påkostade naturfilmer på TV som jag aldrig kan åstadkomma själv. Men jag är fortfarande road att fotografera landskap och blommor i färg. På datorn lyser dessa upp i den mörka vinternatten. Gamla svartvita bilder av personer jag mött har fått ett ökat värde genom att de är unika. Bilder av familjen och vänner är värdefulla. Yrkesmässigt har jag fotograferat många hus och de miljöer de ingår i. De har fortfarande sitt intresse särskilt när miljön snabbt förändras. Och frågan blir vad är viktigt att arkivera? Och frågan kan kanske bara besvaras av eftervärlden på samma sätt som jag bearbetar mina föräldrars bilder.

Vad innebär det för övrigt att vi kan bli avbildade många hundratals gånger, när vi rör oss i det offentliga rummet? Frågan slog mig sommaren 2005 när jag och Barbro var på resa med våra barnbarn i London. Vi hindrades från att åka på den tunnelbanegren som några minuter innan utsattes för terrordåd. Polisen urskiljde mycket snart terroristerna i sina ständigt påkopplade bevakningskameror som spelar in bilder och sparar dem en viss tid.

Gävle hösten 2007

Gösta Carlestam

² *Svarta lådan* i ett flygplan är en dubbel färdskrivare, där uppgifter om flygplanets position, höjd, hastighet, attityd, roderutslag registreras. (Flight Data Recorder, FDR) Här registreras också piloternas samtal med varandra och med flygledningen (Cockpit Voice Recorder, CVR). Färdskrivarna i flygplan är mycket stöt- och brandtåliga och ska i de flesta fall kunna överleva en krasch. Färdskrivarna är i verkligheten oftast orangeröda för att de lättare ska kunna lokaliseras.

Några språkliga verktyg för läsning av min svarta låda

Fotografi (gr fos- ljus och gradein- inrista. Fotografiet är en optisk bild framställd med kamera och fixerad på en pappersyta.(fotobilden)

De första dagerrotypierna uppfattades som en farlig konkurrent till konstnärernas bilder. Idag är fotobilden självklar inom vetenskap och kommunikation t ex nyhetsrapportering.

Vi kan ha svårt att skilja den virtuella bilden från den fotografiska. Fotot påverkar vårt minne och verklighetsomdöme.

Juridiskt har fotografen en upphovsrätt till sin bild i 15 år. Fotografiet blir intressant genom att det skapar ett igenkännande till den plats och det liv de personer som avbildas. Men fotobilden kan märkvärdigt nog få ett symboliskt egenvärde när det lossnar från sitt sammanhang och ingår i en ny berättelse. Bilden kan ha estetiska kvaliteter och vi kan utveckla ett bildspråk och en bildsyn. Bildskapande kan bli ögonblickets konst!

Historia (av grekiskans historia som betyder kunskap, vetande eller forskning)

Beskrivning av förfluten verklighet. Historien kan inte iakttagas direkt bara utforskas och tolkas från spår, artefakter, texter, kartor, bilder, filmer och foton som människor lämnat efter sig. Människor mår väl av historiska berättelser. Det ger vårt liv mening. All kunskap är historisk.

"Historikern som undersöker någon händelse i det förflutna, skiljer mellan vad man skulle kunna kalla händelsens utsida och dess insida. Med händelsens utsida förstår jag allt det som hör till den och som kan beskrivas i termer av kroppar och deras rörelser... Med en händelsens insida förstår jag det hos den som blott kan beskrivas i termer av tankar... Historikerns betraktar aldrig blott den ena av dessa sidor med uteslutande av den andra.. En mänsklig handling är en enhet av händelsens ut - och insida."

RG Collingwood (1946) *The idea of history*

Nostalgi (av gr nostos -hemkomst och algos smärta)

Nostalgi anses vara en vemodig längtan tillbaka till något förlorat eller försvunnet särskilt i det moderna samhället som anser historien inte har något att säga sin samtid. Men utan historia har vi svårt att förstå vårt nu och vår framtid. Och i det följande försöker jag sammanställa min svarta låda med spill och se dom som historiska spår av en förfluten värld.

En sond i förflutenhetens landskap

Vi är vana med att historia handlar om stora män och massa kungar. Vilhem Moberg ville skriva stugfolkets historia. Han hade svårt att hitta goda källor med skrev det stora utvandrareposet genom att dels söka i arkiven och dels väva in egna barndomsupplevelser. Han ansåg att alla människor har en historia att berätta. Men vad är det som sparas av våra vardagsliv på offentliga arkiv? Det vi uppfattar som omärkvärdigt försvinner i glömskan. Men med tiden sker omvärderingar och det förment omärkvärdiga blir intressant.

Man kan beskriva en människas biografi som en slags "sond"³ i förflutenhetens landskap. Den fångar likt en limsticka den gemensamma omvärld vi delar med andra som levt under samma *tid* eller på samma *plats* som vi. Tanken har jag fått av kulturgeografen och professorn Torsten Hägerstrand. Han utvecklade det som kallas för tidsgeografi. I detta synsätt beskriver varje människa en unik linje (trajektorie) i tid och rum. Det låter abstrakt och tekniskt men har intressanta konsekvenser som jag vill illustrera. Ett bidrag till släktforskningens teori och praktik har jag tänkt.

Birgit Guston 1927 med kamera. Foto Torsten Carlstam⁴

Min berättelse

Sommaren 2007 sitter jag och skriver en förteckning över alla de fotopärmar som mina föräldrar och mina släktingar lämnat efter sig. Bilderna är av olika kvalitet. På vissa bilder kan jag lätt känna igen personerna och även datera tid och plats för fototillfället. Jag kan ofta gissa fotografen. Jag kan gå till min "svarta låda" med spill och kombinera olika källor. Andra personer är oidentifierade och blir gåtfulla. Med lite systematik har jag fått fram bilder från sex generationer tillbaka i tiden tagna i

³ fr. sonde "lod"; "kateter"; "sond" används inom metreologin eller medicinen. Men används här givetvis som en metafor

⁴ Mina föräldrars kamera

mitten på 1800 - talet. Äldst är Koljagumman på min pappas släktgren och rusthållaren Jakob Persson på min mors. De första daugerrotyp i kamerorna kom till Sverige efter 1840. Sedan följde andra tekniker slag i slag. Kopparplåtar, glasplåtar, rullfilmer osv. Det hjälper mig att datera. Min mormor och mina föräldrar använde olika generationer av kameror. Föräldrarnas första album som nygifta är prydligt ordnade bilder med texter till. Särskilt deras livs stora resa via USA till Japan och det nya hemmet i Kobe. De bilder som min pappa Torsten tagit är särskilt skarpa och väl komponerade. Han var road av kameror och dokumentera familjen.

Mina föräldrars första album från 1927 då de gav sig ut på sitt livs stora resa mot USA och Japan. En händelse som blev ett levande inslag i familjens minnen och berättelser om sig själv.

Jag sitter med några lösa albumblad som jag fått av min kusin i förhoppningen om att de kunde vara av intresse för mig. Och jag upptäcker bilder som jag och mina syskon aldrig sett förut. Det är blad ur mina farfar Karls och farmors Marias familjealbum. Maria som var änka sedan 1925 fick bilder tillsända till sig av min far från Japan åren 1928 -1932. Hon måste ha tittat och undrat över sin son och hans pojkar som fötts i fjärran Östern. Men varför skrev hon inget på bilderna? Hon tyckte troligen i ögonblicket hon mottog dem att de var självklara. Och bilderna fungerar väl för att berätta om barnbarnen som fötts i Kobe.

*Bilder ur min farmors album utan text. Syskonen Åke och Jan i deras hem i Kobe med japanska barnskötare
Foto Torsten Carlestam 1930 .*

Familjearkiv – men hur?

Då och då har jag undrat vad jag skall göra med mina och familjens äldre bilder? De bleknar och försvinner. Har de också intresse för andra än dom som direkt berörs? Vilka bilder skall jag lägga i arkiv? Och hur skall man göra då ständigt nya media dyker upp? När jag började ordna bilderna kronologiskt i min dator kunde jag se på det material, som jag samlat under alla år som en slags färdskrivare eller "svart låda". Bilderna kan läsas särskilt om jag kombinerar dem med andra källor och mina egna minnen och intervjuer med syskon. Och denna uppgift blir akut när jag sitter med släktbilder från flera generationer tillbaka. Det kräver att jag kan sätta in dem i ett levande sammanhang. Sammanhanget bärs inte enbart av det enskilda fotografiet utan måste förmedlas via de berörda personernas berättelser både muntliga och skrivna.

Fotografier är ögonblickets konst och utelämnar oftast sammanhanget. Fotograferingen klyver värden i ett objekt som fotograferas och ett subjekt – fotografen som valt det rätta ögonblicket och valt ett perspektiv. Men fotografen är osynlig på bilden men indirekt närvarande.

En fotografisk film med en berättarröst är således ett ideal för en sentida släktforskare som vill veta något om sina släktingar och deras samhälle. Men att göra en film om sitt liv är en praktisk omöjlighet om det ens vore önskvärt. Att leva i nuet är nödvändigt utan tanke på eftervärlden. Min farbor Åke gjorde en film om sin resa till Afrika. Min farfar skrev dagbok om sina affärer i upp och nedgång. Mycket läsvärda texter om första världskrigets Sverige.

Många skriver dagböcker och komplementerar med fotografier. Så gör många författare och konstnärer. Och i TV har visats många släktsagor som byggts på efterlämnade dokument. Det privata får ett allmänintresse. Många lokalhistoriker använder sådana källor. Själv har jag lärt mig att arbeta med arbetsböcker eller hela pärmar. Där har jag nu samlat min släktsaga. Den blir givetvis aldrig färdig och blir delvis mycket fragmentarisk. Det beror kanske på att när livet pågår så har man fullt upp med att lösa vardagens problem. Barbro skriver korta anteckningar om vår familj i en tioårsdagbok. Våra resor till främmande länder Kina, Balkan, Ryssland Turkiet har ofta blivit dokumenterade mer sammanhängande.

Torsten och Birgits familjearkiv

Förvarat i sex kartonglådor hos Birgitta,
Kevinge Strand 21 D.

Det nyförlovade paret på föräldrargården
Tybble, Almby socken år 1927

Skreven förteckning över vårt familjearkiv

Foton är ett slags spår som väcker minnen och skapar berättelser

"Jag vill uppväcka de döda. Jag vill övervinna det förödda och förhärjade, jag vill återkalla det förgångna och försvunna. Jag vill återgiva denna stugbacke och dess varelser åt livet. Denna lilla värld ska åter finnas. Jag vill återskapa den."

Vilhelm Moberg

Bilder från fem generationer på morssidan 1850 - 1900.

Längst ner Birgit Guston- ett år- i sin mammas knä.. Raden ovanför Birgits föräldrar Dagmar och Gustaf. Släkt på morssidan (Browall) i raderna ovanför. Bilderna har suttit på Dagmars vägg. Det finns namn och vissa årtal på baksidorna. Det finns släktuppgifter till 1700 -talet i Göstas arkiv.

Bildsyn- ögonblickets konst

I realskolan blev jag ordförande i Ängby Läroverks fotoklubb och drogs till allt mer avancerade kameror. Vår klubb bjöd in kända yrkesfotografer till vår skola: KW Gullers, Sune Jonsson, Lennart af Petersen, Sten Didrik Bellander m fl. De blev för mig förebilder som yrkesfotografer. Skolans rektor Sigurd Åstrand gav oss i fotoklubben uppdrag att ta klassfoton på håltimmarna så slapp man störningar i undervisningen. De skapade ett varaktigt intresse hos mig för fotokonsten och särskilt dess dokumentära sida. Jag kopierade många bilder i mitt mörkrum, som jag förkastade för

att jag tyckte utförandet var dåligt. Idag tycker jag bilderna trots sina brister är väldigt intressanta för de berättar både min historia och i viss mån min samtids.

Året 1957 såg jag utställningen Family of Man som cirkulerat runt Europa. Den kom från Museum of Modern Art 1955.⁵ Bilderna kom att stimulera och utveckla mitt bildtänkande. Det är inte mängden bilder som avgör vad som är intressant utan en slags svårfångad kvalitet som gör att de lyfter fram och representerar något mer i sin tid och pekar utöver sig själv. Bilden nedan är ett exempel på den inspiration jag fick från utställningen och som väglett mig i denna text.

A world to be born under your footsteps ... (St.-John Perse) Th höger Göstas bild av sina flickor Helena och Kristina på Håtö omedveten i fotoögonblicket om inspirationskällan.

"Den största succén är Family of Man 1955, en utställning av fotografier av människan i världen. Den visades över hela världen. Den är typisk för sin tid med framtidstro, tro på fred och på att vi alla är lika. Men det var också en välregisserad teater, där konfliktämnena inte fanns med."

(Ur Barbro Carlestams uppsats)

Mitt landskap - min värld

⁵ I en läsvärd uppsats i konstvetenskap 2006 skriver Barbro om utställningar vid Museum of Modern Art, MoMA, i New York och påminner mig om Family of Man.

Mälarstranden med pilträd 1952. Foto med min första kamera. Stränderna har alltid varit fascinerande gränsområden att utforska.

Ansiktet är ett annat levande landskap

Denna bild tog jag omkring 1954 av Hulda, som var torparhustru vid Lermaren under Håtö Gård.

Hon var gift med Edvard Österlund. Om detta par skrev Einar Malm en ömsint dikt om det strävsamma paret som rör i samma båt. De levde i en värld som helt försvann i slutet på 50-talet. Torparsystemet avskaffades först efter andra världskriget. När jag tog mina bilder var jag 16 år och inte klar över vad jag såg. Jag minns att Hulda var mycket snäll men hade mycket svag hörsel så man måste tala rakt mot hennes ansikte. Hon skrattade och log. Och jag såg ett ansikte format av ett helt livs erfarenhet. Den här dagen skulle min mamma bjuda på kaffe och Hulda hade gjort sig extra fin. Hon satte då på sig ett smycke på den nytoättade klädningen och en basker

Medlem av familjen .. men vem är jag?

"The first cry of a newborn baby in Chicago or Zamboango, in Amsterdam or Rangoon, has the same pitch and key, each saying "I am! I have come through! I belong! I am a member of the Family"

Carl Sandburg: Introduktionen till Family of Man.

Mitt namn: *Lars Gösta*, född 23 januari 1938 i Stockholm. Min far Torsten valde namnet *Lars* och min mor Birgit namnet *Gösta*. Min livslinje börjar på BB i Stockholm och mitt första hem blir Orsavägen 35 i Nockeby i Bromma. Min livslinje representerar en "sond" genom rum och tid och mitt samhälle. Den först bilden som tags av mig ser ut så här:

odöpt jan 1938

Bilden är suddig och taget av min Pappa, Mamma håller i mig. Jag kan säkert peka ut var fotot är taget. Jag ser en del av trappan upp till vinden Orsavägen 35. Jag hittade bilden i familjearkivet. För en annan person måste bilden vara omöjlig att identifiera.

Att få ett namn är en del av människoblivandet. Föräldrar väljer ett namn till sitt barn som bär deras förhoppningar och ofta bär familjernas traditioner på gott och ont. Namnen är ofta uttryck för sin samtid. Traditionen i vår kultur att bekräfta namnet i form av det kristna dopet, där den döpte symboliskt blir upptagen i en församling. Bortsett från denna religiösa betydelse är namnsättandet en basal *händelse* i en människas liv. Det namn vi fått av föräldrarna är något som blir integrerat med vår framväxande personlighet.⁶

R G Collingwood talar om att vi utsätts för andras omsorg och handlingar och yttre händelser utanför vår kontroll. I vissa kulturer är det viktigt att fira namnsdagar. Barnets egna *handlingar* under livet blir ett sätt att agera i världen och reagera på

⁶Jag tror att valet av mitt namn hängde samman med den Gösta Ekman feber som rådde när jag föddes. Min mamma förnekade alltid detta och sa att jag var döpt efter min morbror. Honom var hon samtidigt ofta i opposition mot, så svaret har alltid förbryllat mig.

Namnet Lars kom från min pappa som släktforskade om Lars i Skogsberg som kallades Silverlasse. Han var en av Gustav Vasas befallningsman i Glanshammar. Som förebild var det kanske inte så mycket att ha för en som tidigt känt ett frihetspatos. Men jag känner föräldrarnas välmenande syfte och stolthet att ge mig två passande namn. Deras känsla var nog alldeles äkta. Och förebilderna var mest till hindars. Men känslan kan jag idag ta till mig.

andras handlingar. Vårt liv blir en unik historia med en in - och utsida enligt Collingwood. Vi skapar en identitet och blir en person. Föräldrarna tar bilder av det nydöpta barnet, som inte själv kan minnas händelsen. Men långt i efterhand ser jag fotot av mig som nyfödd. På samma skapar alla människor sig en självbild som de införlivar med sin personlighet. Denna ytterst märkliga process - en dialektik individ- samhälle gör oss ibland gåtfulla även för oss själva. Vem är jag? Är jag centrum i mitt liv? Människoblivandet innebär att vår värld *decentreras* och vi upptäcker mamma, pappa, syskon och människor vi har tillit till i vår närhet. Vi möter personer viktiga i vårt unika liv och som vi aktivt söker upp och väljer. Livskamrat, lärare, chefer, vänner, sociala tillhörigheter ... samhället. Men vi formas också av våra ovänner och sociala tillkortakommanden.

Barbro plockar lingon i Gästrikeskogen 2007

Den stora gåtan

Människofåglar.

Äppelträden blommade.

Den stora gåtan

Tomas Tranströmer. Den stora Gåtan

Man säger att döden är en gåta,

*Med det faktum att man har existerat
Är en ännu större gåta
Antonio Tabucchi*

Lycka - olycka.⁷ De stora orden gör oss generade. Lycka borde vara viktig i allas liv men vi talar sällan om den ty den går givetvis inte att fånga eller definiera. Och livet är inte rättvist och allt för sällan lyckligt. I synnerhet inte om vi vidgar perspektivet över jorden där så mycket lidande är så uppenbart. Det finns många ögonblick som jag upplevt som lycka. Det är lycka att älska en annan person och att plocka lingon i skogen. En gåva - ett tillstånd i hela kroppen, när en sådan känsla och infinner sig. Vi kan tala om att ta tillvara slumpfaktorer eller livskonst. Kanske är det viktigaste att vi finner en form av mening i vårt liv? Vi måste skapa den själva. Forskarna talar om "flow"- ett tillstånd av skapande och Mahatma Gandhi skriver: *Lycka är när vad du tänker, vad du säger och vad du gör är i harmoni.* Andra talar om att vi borde leva mer långsamt (Slow⁸) i vår bråttomkultur. Men kanske handlar det som inom musikens värld ha eller uppleva en slags rytm?

Utställningen Family of Man som blev min söndagsskola kan ses som en reaktion på den tid som följde efter andra världskrigets fasor. Den citerar FN deklARATIONEN:

"We, the peoples of United Nations. Determined to save succeeding generations from the scourge of war, which twice in our lifetime has brought untold sorrow to mankind, and to reaffirm faith in fundamental human rights, in the dignity and worth of human person, in the equal rights of men and women and nations large and small"

Charter of United Nations

En berättande sond

När jag börjat undervisa på Högskolan i Gävle sedan 1995 har jag haft skäl att grunna över begreppet historia och hur historiska uppgifter kan användas i undervisningen. All kunskap är nämligen historisk enligt min uppfattning.

Jag gjorde på min tid på Statens institut för byggforskning (SIB) en bok om Torstens Hägerstrands liv och tankar.⁹ (*Om tidens vidd och tingens ordning*) Han sade till mig att den verkligt viktiga historien är den som utgår från den biografiska framställningen, där vårt eget liv bildar en referensram och en slags "sond" genom

⁷ Bindestrcket är dialektiskt

⁸ Honoré Carl 2004 *Slow Lev livet långsamt!*

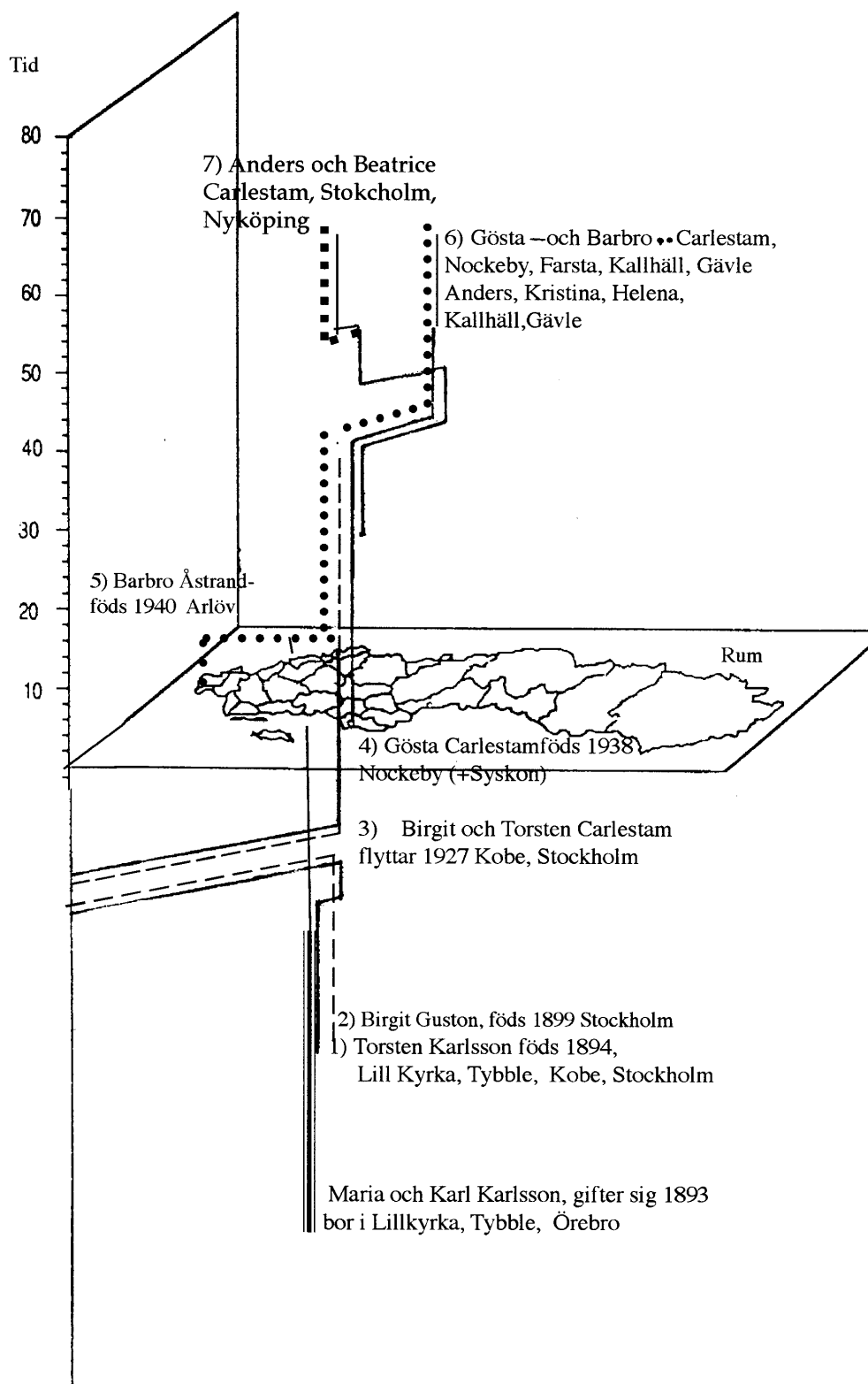
⁹ Hägerstrand hade i sin tur inspirerats av den brittiske filosofen R.G. Collingwood (1946) *The idea of history*. Den senare anser att vi på olika sätt kombinerar *inre handlingar* och reaktioner på *yttre händelser* som bildar inslag i vår framväxande identitet och person. Vi formar hus och formas av dem. Historikern betraktar aldrig blott den ena av dessa sidor med uteslutande av den andra, utan söker mänskliga handlingar med en in- och utsida. Gränsen mellan handlingar och händelser är inte självklar. Det tar lite tid att förstå vad herrarna kan ha menat. I våra vardagsliv så tar vi så mycket för givet och reflekterar inte över grunderna i vårt tänkande och görande.

historien. Lägg sänderna bredvid varandra och du ser ett samhälle och den kultur som håller det samman. Många forskare har försökt att beskriva detta märkvärdiga kulturella lim. Men ingen kan beskriva det precis. Men det avgör hur hållbart ett samhälle blir!

Vi är alla *berättande sänder* som en kort stund lever nära varandra i tid och rum som föräldrar och barn! Vi förstår, menar Hägerstrand, på ett basalt sett allt inifrån oss själva men lär oss att också bli sociala genom en slags reflexiv process i samspel med Andra. Utöver familjen, föräldrar och syskon, olika kamratgrupper har skolan givetvis en central roll och ger vår världsbild och formar vår personlighet. Vi lär genom att misslyckas och pröva och känna tillit till vår förmåga och andra människor.

Många menar att historien kan förstås som spår av en förfluten värld som vi alltid tolkar symboliskt och som ingår i vår livsberättelse som erfarenhet. Med arkeologens synsätt kommer vi bara åt människogjorda produkter dvs artefakter, vilka kommer att utgöra redskap och ramar i vårt liv. Men skulpturer och bilder bär även en mening. Vi behöver då gå till andra källor eller genom introspektion gå till oss själva för att vi skall förstå meningen. Vi känner igen mänskliga yttringar. Ty som Ekelöf skriver, är botten i mig också botten i dig! Med skriftspråkets framväxt kunde vi få tillgång till både en människas inre tankar och dito resultat av hennes görande. Det är därför som den grekiska kulturen har gett oss så mycket kunskap och begrepp som på omvägar har traderats till oss via texter. Det är bl a därför som fotografier måste förses med texter om det sammanhang ur vilka de kommer. Insidan måste komma med för att det skall bli en riktig berättelse.

En sond genom mitt liv

Det stora flätverket i tid och rum enligt tidsgeografin

Skuggbilder

Hemliga rum - yttre och inre

Författare skriver utifrån ett berättarjag som ibland sammanfaller med deras person. Einar Malm har skrivit om torparparet Hulda och Edvard på Udden. Det är ju också ett gott skäl att läsa hans böcker. Man kan då leva sig in i andra personers liv och tänkande och upplevelser - deras insida. När jag tog mina bilder av torparparet förstod jag bara det ytliga som kameran kunde fånga. Jag inser idag att det är en värld som försvunnit. Jag läser i Malms böcker att Hulda led av sin ensamhet på landet. Jag borde ha ställt fler frågor och är idag ännu mer tacksam för Malms berättelser. När det begav sig tyckte jag att han var en bakåtsträvande skald. Han avskydde det moderna.

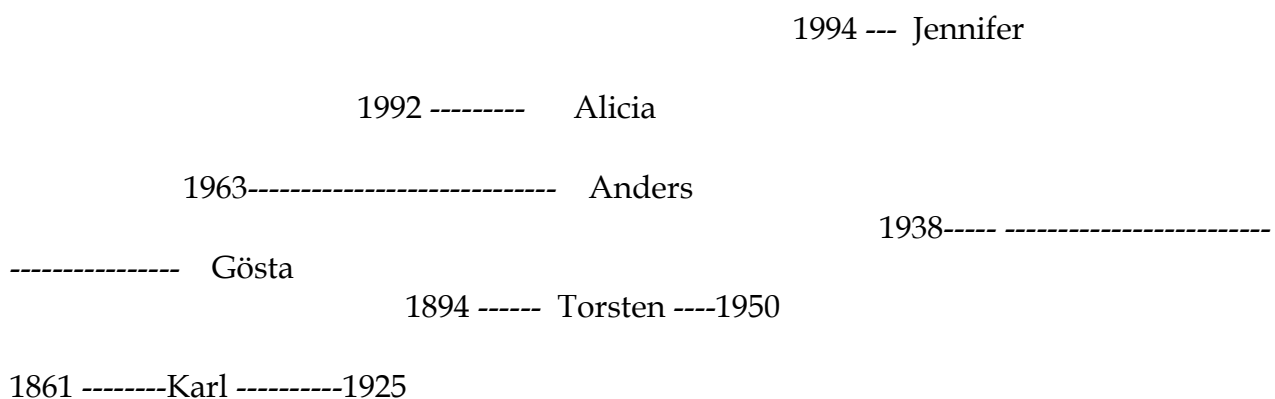
Jag läste julen 2006 en självbiografisk bok av författaren Per Wästberg. *De hemliga rummen*. Den var intressant att läsa för de många skildringarna av såväl tidsandan och särskilt stockholmsmiljöerna men också för vad han utlämnande berättar om sig själv. Så mycket han läst och så många namnkunniga personer han mött!

Min tanke är att alla människor bär på berättelser och mår väl att berätta dem om så bara för att förmedla till en dagbok eller till sin familj. Det växande intresset för släktforskning är ett uttryck för detta behov. Många kvinnor skriver dagbok. Man behöver inte vara professionell författare. När jag har gjort enkla släktrönikor om min familj blev plötsligt min farfar Karl Karlsson, som jag aldrig träffat, mer levande för mig. Foton av sex generationer sätter fart på min fantasi när jag under sommaren 2007 lade ut dem på golvet. I synnerhet när jag läste min farfars brev och bearbetade fotografier från hans tid och kombinerade med andra dokument. En känsla av lycka faktiskt.

Att skriva om levande personer är svårare. Livet som pågår är så rikt och sammansatt. Vi deltar i detta. Berättande kräver distans. Det är som alla som provat vet krävande att skriva om sig själv. Det blir nämligen svårt när vi närmar oss de "inre markerna" som kulturgeografen Torsten Hägerstrand brukade uttrycka sig i mina samtal med honom. Och den svåraste resan är in mot sig själv. Självcensuren slår till. Det finns ju också exempel på pinsam bekännelse-litteratur eller politiska äreminnen. Men det finns en intressant mellanväg att pröva. Tänk på vad intressanta många Sveriges Radio sommarprogram kan vara med inslag av musik när de blir personliga. Först i romanerna är vi fria att gestalta och skriva fritt och blanda inre och yttre världar.

I mannaminne

Hur minns vi våra förfäder, föräldrar? Kanske kan man också fråga varför man skall minnas dem? Jag har haft behov av att veta mer om mina förfäder och särskilt om min far. Vad har jag omedvetet fått av dem? Man talade i äldre tider för något som hette mannaminne. Berättelser, värden och attityder traderades mellan generationerna som stafetter. I vår tid lever generationerna ofta långt från varandra och delar inte vardagsliv eller yrke på samma sätt som förr. Vi lever inte med samma närhet i det konkreta rummet. Vi talar möjligen mer i telefon eller på internet. Vad betyder det? Detta nya särboende karaktäriserar den moderna välfärdsstaten, där individen blir viktigare än kollektivet och familjen. Kunskapsöverföringen sker då genom studier på olika skolor, när barn- domens tid är över. Detta är ett konstaterande och inte något att sörja över men kanske värt att diskutera och reflektera över.

SOND

1860 1900 1950 2000 2006 TID

Ett mannaminne sägs sträcka sig över fyra generationer av gemensamma hågkomster - berättelser. Från farfarsgenerationen till barnbarnen är det i medeltal ungefär 75 år om varje generation antages vara

25 år i tidsskillnad. Schemat är ett försök att förklara vad som händer när vi lever tillsammans och hur assimilerade kunskaper och minnen traderas ofta som berättelser eller familjemyter. Ackumulerade kunskaper förmedlas via texter i form av böcker och tidningar.

Min farfar Karl föddes 1861, min far Torsten 1894. Karl dog 1925 och jag föddes 1938 . Min far dog 1950 och min son föddes Anders 1963 och mitt första barnbarn Alicia föddes 1992 och det andra barnbarnet Jennifer 1994. Schemat ovan visar de möjligheter vi har att leva samman i samma samtid. Jag har haft en svag förankring till min farfar och far. Jag har intensivt delat mina barns och barnbarns liv. Men jag har ändå fått del av många berättelser om min farfar fler än på min mammas sida. Familjekretsen och släkten har traderat värdefulla berättelser som överbryggat det jag mist. Men berättelser är inte detsamma som det komplexa livet.

Man kan med begreppet mannaminne i åtanke fundera på hur vi skapar generations-berättelser och för vidare tidigare generationers erfarenheter. Om överföringen inte är personlig måste det ske genom bilder och texter. Men överföringen kan också ske på ett mer omedvetet plan. Min far skrev ner vad han varit med om vid jordbävingskatastrofen 1923 i Tokyo. Händelsen åberopas ofta i Japan som en större katastrof än i dag och lever därför också vidare inom vår familj och förstärks av min fars fotografier och pm. Jag kan inte minnas att han själv talade om denna händelse. Kanske var jag för liten.

Platsers betydelser

Platsernas plats. Sagans och verklighetens Troja.

Som barn läste min pappa högt för mig om Odysseus irrfärder till Troja. Handlingen skedde för 25 mannaminnen sedan. Jag besökte staden 2007 på min resa i Turkiet. Jag tänkte på min pappa som jag ser läsa sin Homeros – den blinde berättaren som han var så fascinerad av. Vissa platser tillhör alla.

Hur ser mina släktrötter ut och var börjar dom?

Den äldsta staden i våra trakter är Birka som övergavs för 11 mannaminnen sedan år 900. Vi vet mycket litet om livet där annat än som arkeologiska kvarlevor och spår. Om dessa vet vi samtidigt mer år 2007 än tidigare generationer. Arkeologer har med nya metoder gjort stora framsteg. Och går vi riktigt långt tillbaka behöver vi inte vara släkt för att det skall vara intressant. Vissa platser i vårt liv är särskilt viktiga för att det finns en täthet av spår och minnen där våra förfäder verkat. Vissa platser blir oerhört viktiga för oss där vi söker stenarna där barn vi lekt. Min fars släkt har alltid bott runt Hjälmaren och nära staden Örebro. Min uppväxtmiljö är Nockeby i Bromma i Stockholm. För min Pappa var det viktigt att besöka föräldrahemmet Tybble i Almby socken, särskilt efter långa resor ut i världen. I vår tid lever våra släktingar så utspridda att de gemensamma platsupplevelserna har blivit svagare. Under midsommaren kan det hända att vi får behov att samlas på en plats igen som vår familj gör på Håtö i Roslagen.

Om man bygger vidare på sondtanken kan de då se ut så här (sid 20) i mitt liv om man systematiserar bilderna och minnena i den svarta lådan. Intressant blir det om man tänker sig lägga flera sådana här sonder parallellt bredvid varandra och fundera på vad ett samhälle är. I tidsgeografisk beskrivning går tiden uppåt och våra rörelser i rummet blir en vertikalt lutande linje. (sid 16) Om vi gör knippen av sonder kan vi föreställa oss en lång släktkedja bakåt. Den uppstår genom beslut och val som mina förfäder gjort i tid och rum och som blev mitt genealogiska arv. Jag kan följa denna kedja till 1700 - talet och i några enstaka fall till mitten på 1600 - talet.

Så här kan min unika sond se ut om man schematiserar denna tanke.

Egna handlingar

Fyller 70 år

tid / plats / hem

2008

Yttre händelser

Resa till Turkiet våren

2007

Hjärtat har flimmer, Växthuseffekten!

Undervisar vid Högskolan i Gävle

Stormen Gudrun, Per, mfl

Resa till Balkan, Dubrovnik, Sarajevo

2006

Tsunamikatastofen 2004

Undervisar Polhemsskolan
i samhällskunskap

2002

Irakkrigen

Undervisar på HIG

Terroratack World Trade center

Fysiskplanering

2001

11 september skakar världen

Båten Talle köps

Resa Egypten

Ny bil en Golf

2000

Vi bygger ut på Håtö

Resa till Ryssland Boken: <i>Upptäck arkitekturen kommer ut</i> El-konvertering Filosofikafé Föreläser på Högskolan	1999		Hjärtat slår rätt igen Barbros arbete avvecklas
Resa till Florens	1998		
Resa till Rom	1997		Halvdan dör 9 jan.
Resa till Japan	1996		
	1995		Bo dör 10 juli
	1994		Jennifer föds. SIB läggs ned.
	1993		Estoniakatastrofen 1994
	1992		Alicia föds
	1990		Birgit dör 24 mars
Vi flyttar till Batterigatan 26 Doktorsavhandling	1989		Anders gifter sig med Beatrice, Berlin muren faller
	1986		Tjernobyli katastrofen Palme mördas
Vi flyttar till Videvägen 14 Marmagatan 13	1975	Gävle	
	1970		Första steget på månen
Vi bygger hus på Håtö	1969		
Helena föds	1968	Kallhäll	Studentrevolter i Paris
Tek n lic			
Kristina föds	1966	Kallhäll	Skiss 66 till Regionplan för Stockholm
Vi flyttar till Dvärgvägen	1964	Kallhäll	
Anders föds	1963	Farsta	Kennedy mördas i Dallas
Arkitekt examen	1963		
Vi flyttar till Östmarksgatan	1962	Farsta	Rachel Carsons bok: <i>Tyst Vår</i> Mormor Dagmar Guston dör
Gösta gifter sig med Barbro Åstrand	1960		
Studentexamen	1958	Ängby	Mao proklamerar det stora språnget
Realexamen	1954		
	1950	Ängby	Torsten dör. Korea kriget
	1946		Kalla kriget
Folkskola	1945	Olofslund	Freden. Atombomben
Kindergarten	1944	Höglandstorget	
	1941		Winston Churchill premiärminister.
"snickardrömmar"	1940		Slaget om GB
	1939		Barbro föds
			Andra världskriget börjar
			Österrike annekteras, Anschluss
			New Deal i USA
	1938	Nockeby	Musoloni och Hitler erkänner Franco
Lars Gösta Carlestam föds			Gösta Ekman dör kl 01 00 23 januari 1938
Stockholms Privata Förlösningshem.			Vikt 4 090 kg längd 52 cm

En sond i förflutenhetens landskap.

Vårt liv bildar en sk "trajektoria"- en lång kedja som lämnar spår. Ibland korsar vi varandras vägar och livsavgörande möten uppstår. Nätverk bildas. (I den tidsgeografiska beskrivningen går tidsaxeln uppåt.)

Den långa kedjan - mina släktrötter

Bilden föreställer Anna Cajsa Ersdotter "Koljagumman" född 1796 och död 1862. Bilden är ett fotografi av en dagerrotypi. Från Gösta Carlestams släktarkiv

Ovan visas den äldsta fotografiska släktbilden som jag har¹⁰. Vi ser en ganska gammal gumma som gjort sig fin och gått till fotografen. Vi har en del demografiska uppgifter om henne. Hennes namn är Anna Cajsa Ersdotter och kallas "Koljagumman". Hon är född 1796 och död 1862. Anna Cajsa var gift med Nils Nilsson Kolja Rinkarleby. Vad berättar bilden? En del har jag fått fram genom att kombinera med andra källor. Men jag vet samtidigt sorgligt lite om henne. Hon var gift med "ägobrukaren" Nils Nilsson född 1801 i Kolja i Rinkarleby i Närke. Han dog när han var 41 år. Jag vet inte vad Anna Cajsa dog av 1862 men det kan man möjligen ta reda på i en kyrkobok. Paret fick en dotter Britta Stina som föddes 1820. Och nu rullar den långa tidskedjan ut sig till mig och min tid över min farmor

¹⁰ Den fotografiska bilden är en reproduktion av en dagerrotypi en teknik som på 1840 - talet började tillämpas i de större orterna i Sverige. Bakom låg en uppfinning som gjorts av fransmannen Daguerre¹⁰. Nästa steg blev fotografier på kopparplåtar. Beskrivning av Daguerre' uppfinning utkom redan i december 1839 på Bonniers förlag. Hela utrustningen med kamera, förvaringslåda för de polerade plåtarna, joderingslåda, spritlampa, polerträ och diverse kemikalier vägde ca 50 kg. En av nackdelarna med Daguerres uppfinning var de långa exponeringstiderna. Därför är de tidigt bevarade dagerrotypierna ofta bilder på landskap, stadsmiljöer och stilleben. Om man skulle ta porträtt måste man ha en ställning som höll huvudet och kroppen stilla. Ungefär 3 - 4 minuters tagning behövdes. Den fotograferade kunde också stödja sig på en stol eller pelare och bilderna iscensattes. Många tyckte att resultatet var hemskt.

Maria Karlsson. Nedan följer några prov på de bilder jag har samlat i mitt arkiv kring mina släktrötter på min fars sida som ett exempel på *den långa kedjan*. Här illustreras en rätt typisk svensk kärnfamilj av borgarklass och runt den en familjekrets och ett samhälle.

En bild av min farfar Karl Karlson och hans bröder 1873 i Lillkyrka, Närke
Stående tv Ernst 15 år. Han utvandrade till USA och försökte försörja sig som tandläkare och på affärer. Hans liv blev tragiskt och han återvände aldrig till Sverige. Det är min farfar Karl 12 år som håller sin lillebror Josef i huvudet. Bredvid honom sitter David. Karl tog ett stort ansvar för sina syskon.

Bilden ovan är tagen av en okänd fotograf och visar min farfar Karl Karlsson som bodde i Lillkyrka och hans bröder. Fotografering krävde tid och därför fick man ofta hålla fast huvudet med en ställning. Teknik möjligen kopparplåt.

Som äldste hemmavarande son tog han stort ansvar för sina bröder. Karl var driftig och framgångsrik. Det gick sämre för syskonen. Karl friade till min farmor Maria Persson som bodde på Nedre Tybble i Almby och fick ja 1893. Jag har en bild av ett stort kallas där två stora släkter skulle ingå förening som seden då var. (Jag har skrivit mer om dem i häftet Karlskrönikan)

Många skildringar har tagit upp den vända det var att bli fotograferad. Mest känd är Frans G Bengtssons beskrivning av upplevelsen, när han som pojke skulle gå till fotografen. " Vad fotografering innebar visste jag inte närmare; man blev en bild på papper, och detta skedde under ohyggliga former."

Redan 1840 blev det möjligt att ta mer avancerade porträtt tack vare en ljuskänsligare optik och att *plåten* också gjordes känsligare genom behandling med bromångor. Många konstnärer kände porträttmåleriet var hotat av fotografien och skaffade sig den nya utrustningen och blev kringresande fotografer. Andra använde fotografiet för studier som sedan bearbetades konstnärligt. (Strindberg, Zorn m fl) Ett nytt yrke växte fram bl. a. beskrivet i Per Agne Erkelius i hans bok *Fotografen*. Många fotografer var kvinnor.

To form a multitude I

Bröllop på landet. Farmor Maria och farfar Karl Karlssons bröllop 9 november 1893 på gården Gryt i Gällersta.

Marias Petterssons hem Nedre Tybble var för litet för ett stort bröllop, och stort måste det bli eftersom släkterna var stora. Man bjöd 70 gäster. De fick plats hos Marias syster Anna gift med Karl Annell i Gällersta socken.

Parets första hem i Åsta. Ägd av föräldrarna. Här föds parets första barn Torsten. Han står på grusgången mitt i bilden.

Barnen föds

Barnen Karlsson på Tybble

Den lilla flickan tv är Elsa Karlsson. Hon föddes 18 maj 1896 dog 11 dog 1898 difteri. Till höger sitter hennes bror Torsten som överlevde samma sjukdom. Han föddes 1894 och dog 1950. Föräldrarna hette Maria och Karl Karlsson och bodde på gården Tybble när bilden togs.

Bilden är tagen av fotografen Axel Barr i Örebro år 1897. Format 62 x 105 mm.

På 1860-talet blev det populärt att gå till fotografen, också för vanligt folk, och de små visitkorts- och lite större kabinettsfotografierna finns i många familje- album. I Porträttfynd samlar Nättidningen Rötter skannade kopior av sådana foton med uppgifter om fotografens namn och hemort och om de avporträtterade namn mm. Det finns många bilder från Axel Barr.

Se vidare http://www.genealogi.se/portratt/files/14/Orebro_Axel_Barr_Slottsgatan_23.html

Almby folkskola

Torsten Karlsson (rad tre till vänster) i folkskolan i Almby troligen år 1901

Sveriges riksdag¹¹ beslutade också 1842 om att införa en allmän folkskola. Alla socknar på landsbygden och församlingar i städerna skulle inom fem år ordna skollokaler och anställa lärare. Barnen skulle lära sig läsa, räkna, skriva, teckna, och undervisas i ämnen som geografi, historia, kristendom och gymnastik med lek och idrott. En formulering som länge levde kvar i skolans värld. 1878 års folkskolestadga föreskrev en sexårig folkskola. Det fanns också en fortsättningsskola som fick statsbidrag efter 1877. Folkskolan utvecklades också med åren; bland annat gjorde skoleleverna utflykter och skolresor, hade slöjd och började så småningom även läsa tyska eller engelska. Folkskolan blev därmed den skola som de flesta svenskar gick igenom.

¹¹ Riksdagen tog dessutom 1864 beslut om Näringsfrihet.

*Skolgossen Torsten Karlsson i folkskolan i Almby 1904.
Jag skulle vilja veta vad han tänkte när han står där i sin
fina mössa och nya folkskolehus.*

I Almby fanns det en äldre folkskola som byggts 1874 med en stor sal och bostad för läraren. Barnen lärde av varandra men undervisningen hade stora brister eftersom man inte kunde skilja ut klasserna. Huset byggdes om till ålderdomshem då det nya skolhuset invigdes 1904. Men trängseln var ändå stor och ibland infördes varannandagsläsning. Grosshandlare Karl Karlsson på Tybble gård var ordförande i kommunalstämman i Almby och drev på att folkskolan skulle öka sina lokaler och skaffa fler lärare.

Hans son Torsten som börjat i den äldre skolan fick inviga den nya folkskolan 1904. Hans far Karl och mor Maria uppmuntrade studierna och föräldrarna kom att stimulera honom att gå vidare till läroverket i Örebro som låg nära slottet. Med tiden skulle han ta studenten och skaffa sig högskoleutbildning på Handels i Stockholm. Han kunde resa ut i världen mellan två världskrig och skulle se länder som hans föräldrar bara hade vaga aningar om. Att döma av hans brev hem till sina föräldrar

och syskon var han nyfiken på den värld som öppnade sig efter Första Världskriget. Han mycket målmedveten i sina ansträngningar att resa ut i världen. Läs språk skrev han hem till sina systrar. Sluta med jordbruket manade han sin far och bröder. Den globala ekonomin är här!

Kv Ormen. Glasbruksgatan 2, Stadsgården

Birgit leker med sin docka och mamma Dagmar sitter och stickar. Året kan vara 1904 - 05. Broder Gösta i bakgrunden bygger något. De sitter i sin lägenhet Glasbruksgatan 2, nära nergången till nuvarande T- banestation Slussen. Fotograf okänd men det kan vara Gustaf Petterson barnens far. (Glasplåtarna finns i Göstas familjearkiv.)

Min mamma Birgit (1899 -1990) var utbildad som bibliotekarie och gav mig ett genu-int intresse för böcker. Hon förblev efter giftermålet hemmafru som många i hennes generation. När barnen flugit ut blev det för sent att söka sig ut på arbetsmarknaden. Själv bodde jag hemma till dess att jag var 22 år. Hon såg i mig en praktisk person i viss kontrast mot mina bröder som ofta framhölls som studiebegåvade men ointresserade av vissa! sysslor. Kanske var det en myt. Men olika roller fick vi. Och jag fixade saker åt henne och var en som det sades "snäll" son i varje fall gjorde jag gärna saker som hon behövde utförda. Men jag lämnades också i fred med mina sysselsättningar även när jag var liten. Det skapade handikapp när det gällde matlagning. Men i källaren kunde jag framkalla bilder och laga cyklar.

Den roll man har som yngst i en familj är att vara "utanför" viktiga samtal. Man måste arbeta sig in för att bli hörd. Jag har ibland haft en " förmedlande" roll

mellan stridiga viljor och avskytt att ta ställning i konflikter mellan dem jag tycker om. Här bär jag på ett mönster som jag med åren blivit något mer medveten om att jag måste bearbeta. Det betyder inte att jag kan hantera alla situationer så väl som jag önskade varken då eller nu.

To form a multitude II

*Mina föräldrars Birgit och Torstens
bröllop 1927, Karlavägen, Stockholm*

Torsten och Birgit Carlestam, Foto 1949 respektive 1960

Glädje och sorg

Så stod det på en stor dokumentpärm som min Pappa hade på sitt hemmakontor. Där samlade han brev, bilder från bröllop och begravningar. Här fanns utkast till verser och tal. Han var slätkär och var stolt över sina släktrötter. Han visade oss att vi hade en förfader under Gustav Vasas tid som var en befallningsman i Glanshammar. Hans namn var *Silver-Lasse*. (1490 -1560) Jag fick mitt ena namn från honom påstod han.

Min far dog när jag var tolv år 1950. Jag hade svårt att bryta förslamningen och bearbeta sorgen. Vilket syntes i skolarbetet. Jag hade börjat i Ängby Löröverk och inriktade mig på att ta realexamen. Förlust av min pappa har påverkat mig på flera sätt som jag inte är riktigt medveten om förrän ganska sent i livet. Kanske gav det å ena sidan upphov till mitt stora intresse för släktforskning. Å andra sidan behövde jag aldrig göra något starkt fadersuppror. Jag var pådrivande att vi skulle starta en släktförening. Min faster Bengta var en uppmuntrande levande källa. Jag besökte henne och hennes man Olle i vuxen ålder i Göteborg i samband med yrkesförrättningar. Från henne har jag många släktbilder, faktauppgifter och skrivna berättelser. Min mamma Birgit gjorde jag flera intervjuer med i hög ålder. Jag skrev ut på papper och hon läste dem och kommenterade vidare. På hennes hundraårsdag gjorde vi syskon en vandring i de kvarter i Södra Stockholm vid Slussen Glasbruksgatan 2, där hon var född och levde sina första år. Hon har tecknat utsikten från sitt fönster. Hon var duktig på att rita.

Birgit Gustons hem, Glasbruksgatan 2

Mitt hem

Orsavägen 35 vintern 1940. Med sina karaktäristiska tallar

Utsikt från mitt fönster Orsavägen 35 i vintertid

Krigstid - kristid

Gösta hämtar mjölk julen 1939 Nockeby

Det råder oerhört kalla krigsvintrar i Stockholm i början på 40 - talet. Jag hör sågklingorna och känner björkvedens och sågspånens doft. Kaniner med sin starka urinlukt, prasslet i höet. Dom bor i burar på tomten. En hette Rödlöga på grund av sina röda ögon. Jag sitter i köket och det skall snart bli jul. Jag minns det stora ljuset på sin röda fot. Kanske är jag tre år? Det finns ett fotografi av mig som gör att minnesbilden fixerats. Men krigsårens bilder som togs av min Pappa visar närmast en idyll. Eller var det inte så? Jag går och hämtar mjölken. Jo jag minns uppgiften och jag minns mjölkaffären. Hur man öste i mjölken med en mjölkhämtare/slev. Sedan kom glasflaskorna med silverpropp som det stod MC på. Glömde man den utomhus kom skatorna och hackade håll i plomberingen.

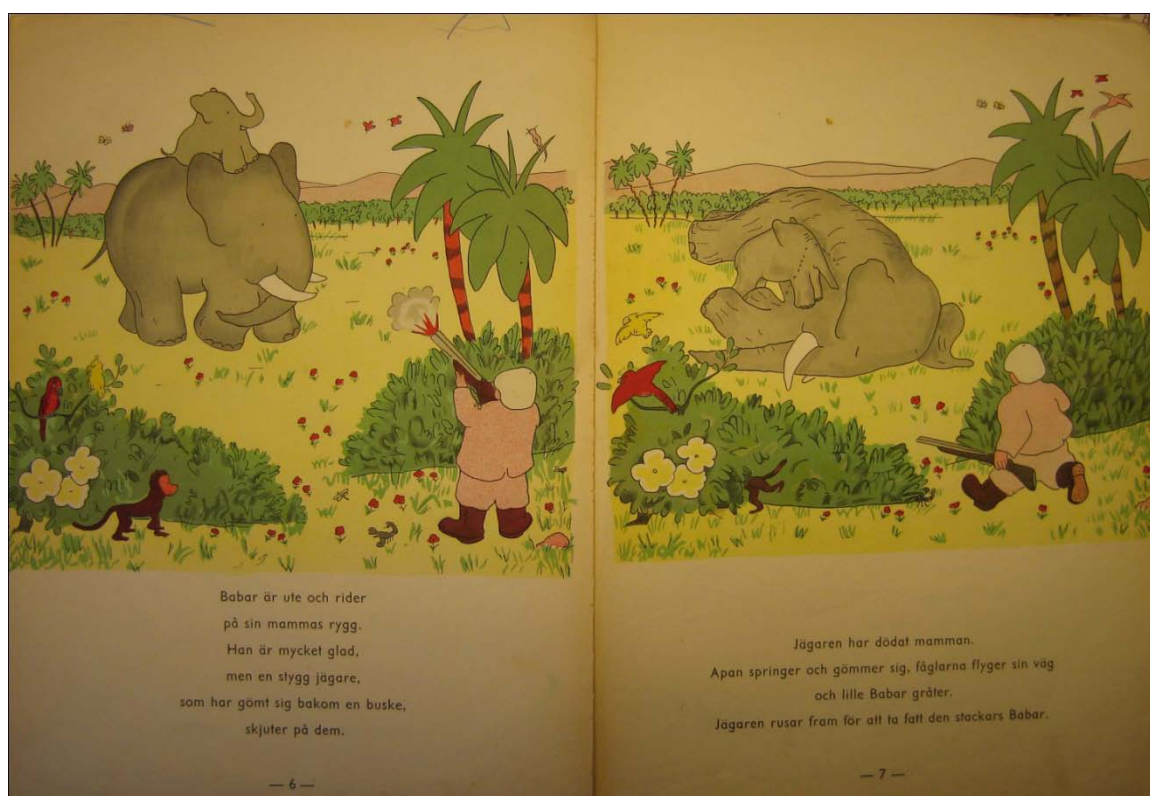
Öroninflation. Jag får inte gå ut. Hög feber. Suddiga människor viskar över ens bandagerade huvud. Det gör oerhört ont. Excem och kladdiga salvor på tjärbasis. Jo det finns bilder av detta också. Hur hängde den lilla världen och den stora ihop? Syster Birgitta har skrivit en utmärkt bok: *Nybyggarna i Bromma* med utgångspunkt från vår familj som beskriver vår förorts historia.

Hos mig har de vuxnas oro, som kom till uttryck i våra övningar att söka skyddsrum, bära bårar, fästa upp mörkläggningskivor lämnat minnespår. Det verkar vara så fridfullt på fotografierna under kriget. Min Mamma var inte någon trygg person och kriget fanns där i form av ransoneringskort och de vuxnas samtal. Jag minns särskilt hur radion har ständiga rapporter om kriget. Då samlas de vuxna

och syskon runt radion och lyssnar till TT rösten. Mina bröder klippte ut kartor med fronter och nålar som visar truppflyttningar. När samma radioröst fortsatte att läsa nyheter även efter fredslutet sommaren 1945 var jag otröstlig och grät. TT s nyheter betydde krig. Och gråta skulle inte pojkar göra.

De två atombombssprängningarna i Japan gjorde också överväldigande intryck! Broder Åke trodde att vår värld skulle gå sönder atom för atom. Japan där min familj levte på 20 - talet och som jag hört så mycket om hade fått träffar av två stora bomber. Människor brann upp. Och det fortsatte kommande år med provsprängningar. Jag klippte ut bilder av lyftplymen och kartor med spridningszoner.

Jag har just lärt mig läsa hjälpligt. Pappa gav mig min första bok *Onkel Toms stuga*. (Harriet Beecher Stowe) Bara man skötte sig borde det gå bra var bokens budskap. Som jag envist stavade mig igenom utan att riktigt begripa. Den handlade om rättvisa och slaveri och var en alldeles för svår bok för mig. Boken stod länge på min hylla som ett stort dåligt samvete. Och långt senare förstår jag vad viktigt det var att jag lärde mig läsa och knäcka textkoden. En värld öppnade sig. Skriva hade jag det ganska svårt med eftersom jag kastade om bokstäverna. Handen lydte inte. Mitt hörselminne tränades och jag kunde läsa lika bra fram- som baklänges. Ordet ordblind var inte uppfunnet då. Men jag stimulerades att anstränga mig vilket jag är mina föräldrar oerhört tacksam för.

Egen sagobok julen 1944

Lättare att läsa blev den bok jag fick av Mamma som gav mig den jättestora boken om elefanten Babar redan 1944. (Jean de Brunhoff (1944) Sagan om Babar den lille

elefanten Den börjar med att Babars Mamma blev skjuten. Det var otroligt sorgligt tyckte jag. Men som första bok oerhört mycket bättre för en liten person. Mest bilder och lite text. Men det blev många böcker i biblioteket Saga som jag fick ärva av mina syskon. Och böcker och bibliotek blev viktiga vänner för mig. Sannolikt stimulerad av min mamma som var utbildad bibliotekarie. Kanske skulle hon mått väl om hon kunnat gå tillbaka till sitt yrke och låtit oss barn klara oss mer själva när vi blev äldre.

Sedan dess tror jag att läsning ger förmåga att engagera sig i andra människors världar och liv och förmåga att växla perspektiv. Ty jag är inte centrum i världen. Men vem är jag då? Och frågan måste formuleras om till att det handlar om ett ständigt blivande.

Efter kriget

Freden är här. Samhället liksom ruskar på sig ur en lång förflamning. Fredsåren fick andra problem med hotet om atomkrig och en rad sociala frågor som anmälde sig. Ransoneringskorterna avskaffades. Nya varor importerades. Den tryckta stämningen försvann från den vuxnas värld. Så uppfattade jag det. Men nya problem anmälde sig.

Nu är jag sju år och skall börja skolan. Jag hade tre kilometer till Olofslunds folkskola. Här började fröken Rhen på morgonen med att spela: Morgon mellan fjällen. Alla stockholmsbarn skulle sy en svensk flagga och det gjorde jag med stora stygn. Den brukar än i dag komma fram på familjehögtider. På annat ställe har jag skrivit om hur det var att gå i Olofslunds då moderna skola. (*Vår familj – personer och platser*. (2004))

Mitt hem låg högt upp på Nockebytoppen Orsavägen 35 med en härlig backe ner till spårvagnsstation Källviken. Här åkte jag kälke på vintrarna. Vi var inte rädda för bilarna eftersom de sällan klarade att köra upp för backen. Men plötsligt kom motordrivna plogbilar och sandbilar och förstörde vår skidbacke allt oftare.

Vi barn fick hämta vår andel bananer från Sam Larssons butik på Nockebytorget. Tuggummi, nylonskjortor började säljas. Det hände att jag på sommaren tog mig ner till förbjudna bryggor och ställen längs Mälarens stränder. Vid Källviksbryggan mynnade en kloak. På vintern jumpade jag här på isen och ramlade i vattnet. Längre ut där isen var mer säker kunde man åka skridskor. Skidturerna gick till Lovön. Tyvärr kom barnförflamningen d v s poliosjukan in i vårt hem. Min bror Åke togs in på lasarett ty han visade symptom på förflamning i ryggen med feber. Det sades att man fick sjukdomen genom att hoppa i löv med andra barn. Eller att vattnet var dåligt. En man kom hem och "sprutade" med en pump i våra rum. Lekkamraterna på gatan ville plötsligt inte leka med mig. Min bror blev återställd och vår familj hade onekligen tur.

Kamratgäng samlades i vissa bestämda gathörn och vägkorsningar. Klungor på cykel bildades. Jag cyklade fort som en tokstolle, särskilt ned för de höga backarna i Nockeby och ut mot Drottningholm. När man ramlar av cykeln får man då stora sår i knäna. Och många trasiga knän har jag haft då min Mamma blockat ut grus ur såren.

Jag byggde flera cyklar av reservdelar och cyklade omkring ganska vilt i backarna. Men cykelbyggandet skapade intresse för verktyg och enkel mekanik och tillgången till en verkstad och cykeldelar hade jag på Nockebytorget. De Amerikanska bilarna började dyka upp på Stockholms gator och beundrades. Jag klippte ut bilder av dem i tidningen Allers.

Ängby Läroverk 1950. Gösta i kortbyxor i mitten.

Så sökte jag till Läroverket i Nya Elementar i Ängby för att komma från bröders förväntningsskuggor. Skolan var en experimentskola som skulle pröva nya sätt att organisera undervisningen. Rektor var Sigurd Åstrand, min blivande svärfars äldre bror. Sigurd Åstrand hade filosofilektioner på gymnasiet som jag blev mycket intresserad av. Han skrev en bok om en ung människa som sökte sig en "världsbild" och blev ateist. (Åstrand: *Hedningarna som inte hade lagen*) Han satte mig på spåren till filosofen Hans Larsson i Lund. (Kloka Hans) Ett spår som jag blev väldigt tacksam för och som jag många gånger tog upp på nytt -inte minst på senare år. Lagetik, vetande och tro hur hänger det ihop? Skälet till detta intresse var givetvis mina bröder som representera olika hållningar i livsåskådningsfrågorna. Förebilderna för mig senare i livet kom närmast från min hustrus Barbro's familj. Det blev sedan andra manliga förebilder i litteratur och verklighet. Svärfar blev en viktig person liksom min första chef CF Ahlberg...ty jag behövde och sökte dessa förebilder. Jag blev väldigt intresserad av stads- och samhällsfrågor. Karl von Scheven jr som lärde mig läsa i naturen var en mycket viktig person men också förebilder jag fann i litteraturen. Jag läste om många uppfinnare exempelvis Agafyrens uppfinnare Gustav Dale'n.

Mina syskon har också påverkat mig, särskilt vad gäller våra olika starka förmågor till livfulla berättelser, förmåga till konflikthantering och vad som ibland bara kan kallas lek. Vi är en snäll familj till gränsen till aggressions hämmade. Det gäller hur som helst mig. Vi har haft Jeremias i Tröslösa och Evert Taube som huspoeter. Dessa skalders livskänsla är också min på många sätt. Det kulturella arv jag bär är säkert omedvetet i övrigt. Men naturlyrik och poesi blev tidigt viktigt i mitt läsande och jag skrev ofta ner små strofer, aforismer på papperslappar och i häften.

Förflutenhetens landskap

Edvard och Hulda ror till Spillersboda. Foto Gösta

Mitt barndomslandskap är Mälaren och Stockholms norra skärgård. Att längta stenarna där barn man lekt är något mycket ordlöst och inte nödvändigtvis nostalgiskt. Här levde Torparparet Hulda och Edward som jag som 16 åring tog bilder av¹². Här levde jag fler somrar hos Lill- Kalle och Astrid von Scheven, när vi inte längre efter min pappas död fick hyra vårt tidigare sommarhus. Kalle var son till Kalle Scheven på Håtö, Evert Taubes och visans Kalle Scheven, han som dansar när solen rinner upp. Skrivet 1945 när Taube skulle göra sitt inträdesprov i "Pelarorden"

¹² Einar Malm skrev en dikt om detta strävsamma par. Han använde mina fotografier i en av sina böcker.

Se vidare mitt häfte *I Roslagens Famn- fyra generationer i Kalle Schevens skärgård*.

på ön Svansarna vid Furusund. Här skulle Stockholmare och skärgårdsfiskare mötas och kunna ta sig ett glas. Dit kom min pappa som ordensbroder 1932. Här får jag fatt i den långa kedja av människor som påverkat mitt liv och min familjs.

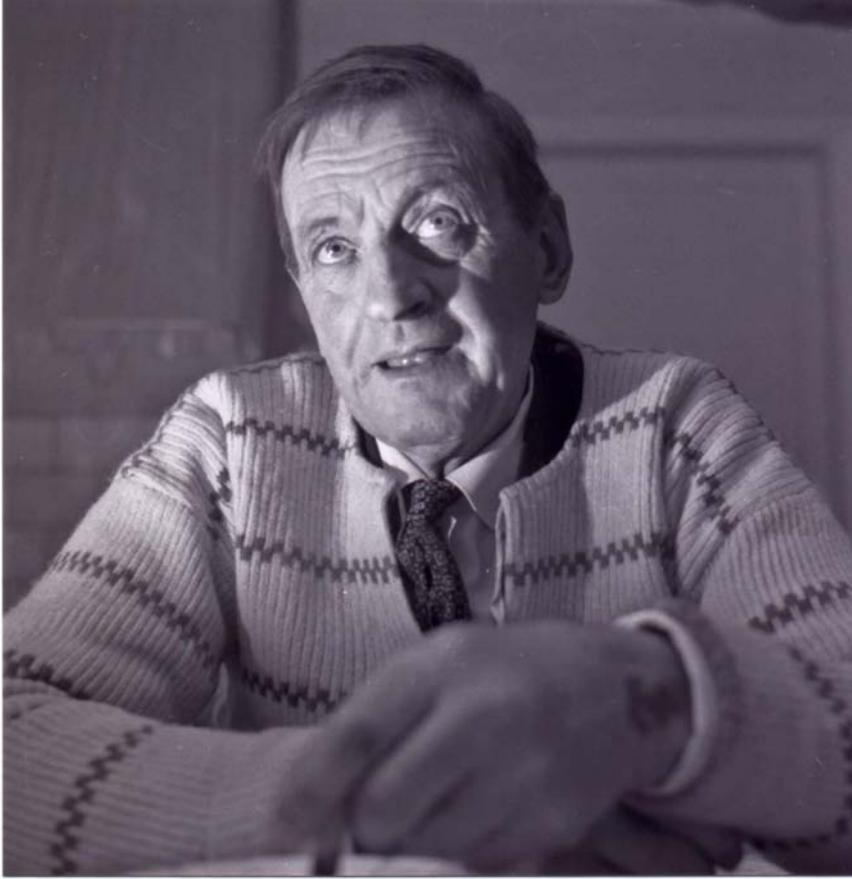
Landskapet ligger därför djupt inbäddat i mitt psyke som en klangbotten. Många människor är borta men lever inom mig. Det byggda ser helt annorlunda ut. Mycket har växt igen, jag ser nya vägar och hus. Men landskapet självt är samtidigt kvar i synnerhet när man ger sig långt ut till sjöss. De höga askarna, tallarna, alarna, vassen strandkanten, blommorna, fåglarna, vinden, ljuden, lukten och de särskilda vattenblänken i solen allt finns där! Upplevelserna överlagrar varandra sedan 1940 då jag första gången var där i Spillersboda. Jag blir väl till mods av att då och då vara i detta landskap lite i Heidenstams mening men kanske också i Ekelöfs. Jag är en främling och gäst i dagens igenvuxna skärgårdslandskap. Här åker jag på de nya vägarna och inser rationellt att jag också har nytta av dem för att fort komma fram till min oas. Men viss var det roligare at åka ångtåg och båt ut till sommarlandet. Och visst förstår jag Einar Malms bitterhet att hans värld försvann.

*Torparparet Hulda och Edvard Österlund. Astrid von Scheven i bakgrunden.
Foto Gösta 1955*

Håtövik

Lill Kalle Scheven på Knecktnäset 1955. Foto Gösta Kalle var född 18 juli 1893 och dog oktober 1975. Han och hans hustru Astrid spelade stor roll för mig under uppväxtåren. De var med på min studentexamen och vid Barbro och mitt bröllop.

Mina intressen formas

Barndomslandskapet¹³

Som barn ville jag bli " fängelsesnickare". Människor som hade det svårt borde få i vistas i vackra hus. Jag hade hört att fångar levde så eländigt. Mina syskon tyckte detta uttalande var roligt. Snickaryrket blev ett livstema på olika sätt inte minst som en metafor för den byggda miljön som jag yrkesmässigt skulle forska på. Verktyg var

¹³ **Begreppet barndomslandskap är inte en fråga om en ren estetisk upplevelse** eller en nostalgisk erinring. Det är för mig en fråga om något mycket djupare och möjligen omedvetet- något naturlyriskt att sätta i kontrast mot den urbana livsstilen - kanske ett inslag i en persons sätt att tänka -världsbild för att ta till lite. Torsten Hägerstrand talar om ett fyrdimensionellt " förloppslandskap". Det är vårt öde.

roligt att hålla i handen och sköta. Det var också roligt att tillverka saker och ting. Att veta vad man gör konkret. Man gav mig rådet på gymnasiet att bli röntgenläkare. En kombination av människointresse och kamerateknik gav utslag i anlagstesterna. Jag hade då börjat fotografera och försöka att fånga en undflyende verklighet. Särskilt människor i Stockholms skärgård. Torparparet Hulda och Edward har jag tidigare berättat om. Det var just ett samhälle med Herrgårdar och torpare som höll på att gå i graven utan att jag förstod att det var så. Jag var medlem i en fotoklubb i läroverket. Men det var inte direkt tekniken som då lockade utan själva bildskapandet eller seendet samt det etnologiska perspektivet. En del estetik och kompositionslära kom på köpet. Så tog jag bilder av städer och särskilt från en studieresa till London när jag gick på gymnasiet. Det ena intresset gav det andra och följde med på livsresan.

..och fick ett fotopris!

*Jag använde då en spegelreflexkamera
6x 6 cm (Ikoflex)*

Bilder från London 1955

Samtal vid Tamsen 1955. Bilden är beskuren i överkanten.

Barbro Åstrand 1957

*Detta är ju inte bara ett foto utan något mer livsavgörande för mig.
Om man är blyg är ju kameran ett bra hjälpmedel att skapa kontakt.*

*Studenten Barbro Åstrand i studentklänning på Drottningholms broar. År 1958
Jag tog också diabilder i färg.*

Barbro nybliven student i Drottningholmsparken 1958 med lycklig fotograf.

Fästmön Barbro 1958. Vi åkte med vår Lambretta till Värmdöns stränder eller Nockebytoppens bergshällar. Vi var rörliga och fria och lyckliga.

Life can only be understood backwards; but it must be lived forwards

Sören Kierkegaard

Egna handlingar i en händelserik värld. Mina studie- och livsval

Vi väljer inte våra föräldrar. Vi är resultatet av en lång kedja av mänskliga och på många sätt osannolika beslut. I min dator finns fem generationers förfäder som på många sätt har gett mig de rent genetiska förutsättningarna för mitt liv. Föräldrar står givetvis i en särställning genom att kunna ge sina barn ovillkorlig kärlek och stödja dem i deras formbara år. Någon behöver se mina eventuella tallanger innan jag förstår dem själv. När jag blivit en mer medveten person kan jag förhoppningsvis stegvis ta ansvar för mina egna handlingar givet de förmågor jag hunnit utveckla. Mycket i våra liv handlar om tur och slump, särskilt när vi beaktar att det är så skört. Det måste vara en vanlig mänsklig erfarenhet att drömmar och förhoppningar inte alltid realiseras. Vi lär genom tillkortakommande och mår väl av de vuxnas tillit och stöd att gå vidare. Vi behöver förebilder som vi kan hämta i vår omedelbara närhet, familj och skola eller i litteraturen. Vi måste våga välja. Först i efterhand förstår vi vad som skett. Vi lever på så viss livet baklänges och förstår det framlänges i filosofen Kierkegaards mening. Jag kan överskrida mina föräldrar utan att behöva förkasta dem om de inte räcker till för mig. Andra människor kan betyda mycket. Vår förmåga att leva med sorg och besvikelser är en del av vår livserfarenhet. Vi kan ta vårt eget öde i våra händer.

Ett typiskt eget val efter realskolexamen var att sikta på att ta studenten och inte bli läroverksingenjör. De första åren i realskolan hade jag tänkt mig ett sådant yrke med praktisk inriktning. Jag sökte till fyraårigt gymnasium på matematisk linje. Det var ett bra val. Jag kom att tycka att de senare delen av gymnasiet var mycket roligt. Tanken att studera städer föddes samtidigt tidigt genom några sommarresor 1956 till Paris och London. De hade då kvar sina ruiner efter kriget och jag ville se dem reparerade och hela. Jag tog bilderna som jag vann en fototävling med ovan. Ingen stor sak men det blev en impuls som förde mig vidare. Jag hade lärt mig att se genom kameran och komponera och hade glädje av denna kunskap inte minst som redaktör senare i livet. Jag levde med den viktiga känslan om jag bara ansträngde mig så skulle det gå bra. Mina vingar bar. Det var en delvis ny känsla! Denna tillit till sin egen förmåga är något man kan önska alla!

Jag tog studentexamen 1958 . Det blev en nyckel till att få göra det jag helst ville. Nästa steg var att tänka sig studier på KTH. Jag valde att söka in på arkitekturlinjen men först måste jag göra ett år i militärtjänst. Studierna på KTHs Arkitekturlinje på Riddargatan blev på många sätt en stimulerande tid. Jag tog arkitektexamen 1963. Men jag tyckte då att jag inte var färdig i min yrkesutbildning utan ville studera

vidare i synnerhet samhällsfrågor. Jag fick ett erbjudande att fortsätta som assistent i ämnet stadsbyggnad med rätten att driva egna licentiatstudier¹⁴.

Vårt samhälle var då upptaget att bygga folkhemmet¹⁵ dvs det välfärdsstatliga projekt som redan påbörjats före kriget. Konkret betydde det att nya förorter och många bostäder skulle byggas runt våra städer. Det bostadspolitiska miljonprogrammet beslutades. Det rådde under 1960 -talet högkonjunktur som kulminerade med de ska rekordåren. Världen var inte okomplicerad med de frågor som stod på den politiska dagordningen var främst de bostadspolitiska och många kurvor pekade uppåt. Urbaniseringsprocessen med snabb omflyttning till städerna pågick med oförminskad kraft. Miljöproblemen anmälde sig och jag deltog i den första av FN s miljkonferenser 1972 .

¹⁴ Om detta tänker jag berätta i nästa krönika. Reflexioner kring ett yrkesliv

¹⁵ Folkhemmet proklamerades av statsminister Per Albin Hansson 1928

Att bilda familj, To form a multitude III

Nygifta 18 december 1960 i Bromma kyrka. Foto Rejbrandt. Fotot togs under det att gästerna väntade otåligt på Ängby slott för festmiddag

Barbro och jag träffades på gymnasiet 1957. Vi förlovade oss 1958 och gifte oss 1960. Våra tre barn Anders föddes 1963, Kristina 1966 och Helena 1968 Alla de har betytt

oerhört mycket. Alla var det önskade och älskade. Jag fick plötsligt också en helt ny familj i form av svärföräldrar - svågrar, svägerskor i det nära och intima nätverket. Det blev en sammansmältning av medvetna och omedvetna kulturer och traditioner i vilka mina barn och barnbarn nu växer upp och för dem vidare. Jag tror och hoppas att det blev en berikande kulturblandning.

Den ena dagen följer på den andra

Söndagsutflykt i Kallhäll med Kristina och Anders i och på vagnen. År 1966

*Vårt nybyggda hus år 1969. Astrid och Kalle von Scheven besöker oss.
Åke to Birgit i lila klänning bakom Kalle och Astrid- och Barbro i gul dito och Helena med
kusin Åsa.*

*Min familj vid vårt nybyggda fritidshus 1970 .
Nya familjemedlemmen Tomas i sin blågula bur var en födelsedagspresent till Anders,
liksom cykeln i samma färg.*

Vår familj Stockholms skärgård 1978

Midsommar 2004.

Familjekretsen samlad efter dansen

Dagar att minnas

Vi har olika typ av minnen. Situationella minnen, procedurminnen och semantiska minnen. Det är lätt att minnas fel. Dagbok har jag aldrig skrivit. Men vissa år skrev jag ner lite vad som hände på nyårsafton eller på min födelsedag. Det gör att jag minns just det jag skrivit ner då. Jag minns många födelsedagar med kyla och snö ute. Fruksallad till önskerätt. Det är snö och det är kallt, kängorna knarrar. De fotografiska bilderna fixerar det situationella minnet. Och jag har tagit många bilder av min familj och ofta med självutlösare ibland kameran på stativ.

Fredagen den 23 januari 1981. Vaknade av att hela familjen uppvaktade mig på födelsedagen med 43 dunkar på dörren. Vi bor på Videvägen 14. Anders hade köpt ett helt berg av polkagrisar som låg på en svarvat fat. Kristina gav mig presentkort på en tavla. En bok fick jag av Barbro och Helena. Till middagen bjöd Kristina på pepparkakor. En påse kärlek fick jag av Barbro. (Stod tydligen på önskelistan)
Vädret är snömoddigt 0 grader C. Drog mig till klockan åtta och läste tidningen när barnen gått till skolan.

Världen är full av kriser; främst ekonomiska knutna till energifrågorna. Cyklar iväg till Tullbomsgården för att tala om Handikappåret och möter Evelin Westerbeg. Hon lovade hjälpa mig att arrangera ett handikappseminarium. Åkte därefter till institutet på Brynäs och var där kl 11: 00. Försökte förbereda ett seminarium i Tällberg. Kl 16 :30 kom Bengt Rydstedt vid CFD för att diskutera hur man beskriver bebyggelse. Lite nytta blev därefter gjort men ändå blev det sent hem. Många papper i portföljen, som alltid blir så onödigt tung. Hemma hade Kristina och Barbro gjort en fin middag. Det var vackert dukat. Vi tänkte åka ner på Stan och gå på bio. Men vi orkade inte. Barbro var förkyld. Ninna ringde och ville gratulera med en grammofonskiva. (Sibelius nr 5) Birgitta och Åke ringde. En lång helg har vi framför oss, men vi skall först städa ut julen och åka till ett badhus i Norrtälje för Helena skall tävlingssimma.

Det blev torsdagen den 23 januari 2003. Jag har många gånger i mitt liv funderat på hur det skulle bli att uppleva den 23 januari 2003. Min 65 årsdag. Datumen var på andra sidan millennieskiftet väldigt abstrakt och konstigt. Skulle jag leva så länge tänkte jag många gånger. Detta datum stod en smula överkligt i alla försäkringspapper. Den senaste hösten har ju strömmen av papper från olika myndigheter om mina kommande ekonomiska villkor som pensionär blivit nästan strid och visat pensionsstatusen har blivit realitet. Min framtidsångest kan låta lite löjlig så här i efterhand när jag vet hur det gick. Men berodde givetvis på den statliga anställningen som försvann och hur jag då skulle arbeta och försörja mig.

Mitt första heltidsarbete var som förste arkitekt på Stockholmstraktens regionplanekontor 1963. En del praktikantuppgifter hade jag fått tidigare och jag hade i tre år tidigare varit assistent på KTH. Men tjänstgöringen var inte på heltid utan skulle kombineras med studier. 40 eller 43 år på arbetsmarknaden går väldigt fort tänker jag idag. Och som filosoferna säger så vet vi ju inte riktigt vad tid är. Inte heller att uppgifterna kom att skifta så med samhällsutvecklingen och att möjligheterna öppnade sig och slöt sig. Som ung upplevde jag mer av det förra som äldre av de senare.

Denna morgon ringde telefonen och barnbarnen Alicia och Jennifer sjöng med sina vackra röster i kör: "Ja må du leva...". Yrvaken kunde jag lägga mig igen till dess att Barbro bultade 65 slag – som vi brukar i vår familj- på dörren och kom in med en bricka med den nystrukna födelsedagsduken på, filmjölken och en smörgås och en bricka med presenter varav ett jättepaket.¹⁶ Den innehöll min gamla läskudde som sedan en tid var försvunnen och nu hade fått en nytt fodral. Ett vackert tyg som visar en sametrumma. Barbro hade också köpt en låda med små modellmöbler som det går att slipa och sätta ihop för att sedan måla. Och själv hade hon hela hösten arbetat på två ljusstakar i silver och det blev små mästerverk. Kristina hade skickat kort och Jan hördes på telefonsvararen. Gunnar och Solveig hade hittat en märklig snabellampa för bokälskare.

Helen och Lars -Ulrik kom på besök med gott vin och bröd allt i en praktisk väska för kommande Systembesök. Så gick Barbro och jag genom staden och tog bussen mot Stockholm. Vi gick till Kulturhuset och såg Lennart Nilssons bilder. Inte minst de äldsta i svartvit fascinerade oss. Och så promenerade vi till Regina och Operamathuset. Och då klockan 19 00 så såg jag Jennifer och Alicia och sedan Anders och Bea. Där kom Åke och Gunvor, samt Birgitta. Och Helena som jag talat med i telefon och hon höll nästan på att försäga sig. För överraskad av allas närvaro blev jag. Så sjöng man scener ur den klassiska operarepertoaren. Jag blev uppkallad på scen för att spela grevinnan Almaviva med huckle och allt. Troligen första och sista gången. Och intressanta böcker att läsa fick jag bära hem. Helena hade köpt Sture Linnerts fantastiska Europas ungtid och Anders om Natthimmelen och en bok som heter Fysik för filosofer. Allt väl uttänkt. Vilken dag det blev. Vi sov över hos Birgitta. Och varmt tack alla ni som gjorde min dag så fin.

Måndagen den 23 januari 2007

Vakande på morgonen och det var mycket kallt ute och snötäckt. Året tidigare hade varit extremt varmt och alla talade om klimatet och växthuseffekten. Jag hade fått en klimatstation av Anders och Bea i julklapp som kom väl till pass just detta år. Men idag var vädret normalt för årstiden. De födelsedagar jag minns bäst är ett snötäckt landskap och minusgrader så att kängorna knarrar. Skatorna börjar i slutet av januari samla pinnar för att bygga om och reparera sina bon. Solen lyser skirt och svaga fågelläten kan höras mitt på dan om man lyssnar. Det finns ett löfte i luften och rymden. Och Sverige har rymdfeber. December 2006 fick vi se Christer Fuglesang vandra 40 mil över jordens yta. Han skall i morgon komma hem till Sverige och TV sänder fantastiska bilder från rymdplattformen. Och vi ser jorden med sitt lilla hölje av luft, d v s atmosfären som en del av biosfären. Ett litet blått klot i den svarta rymden. Jag blir väldigt fascinerad av dessa bilder och känner min litenhet.

Barbro dunkade 69 slag på dörren och bjöd ner mig på kaffe och hade dukat med "födelsedagsduken". Så trevligt i vårt varma kök med ljus och allt. En rad paket låg på bordet för att öppnas. Barbro gav mig den hårddisk som jag önskat till vår TV och mycket mer. En inbjudan från alla i Nyköping att fara dit på något hemlig begivenhet låg också där. Presentkort från Birgitta på soppteater. Helena hade köpt ett cykeldäck med dubbar. Alla barnen och syskonen Jan och Åke hörde av sig vilket jag blev mycket glad för. Jag hade

¹⁶ Och på brickan låg dagens tidning som berättar att vi inte bör äta för mycket A- vitaminer. I ledaren diskuteras konsekvenserna av ett angrepp på Irak. Vilket pris skall vi betala för att få bort Saddam frågar ledarskribenten. Men jag slog bort världen larm för det ringde på dörren.

bråttom till Högskolan för att börja en kurs i arkitekturhistoria. Barbro bjöd på lunch på vår italienska restaurang och vännerna Gunnar och Solveig anslöt. På kvällen var det styrelsemöte i det nystartade Biblioteksforum – stadsbibliotekets vänförening. Så det blev en rik dag som fort gick över men lämnat spår.

Litteratur

Carlestam Gösta (2002) *Karlskrönikan*

Carlestam Gösta (2004) *Vår familj – personer och platser.*

Johansson Björn Axel (2005) *De första fotografierna. Introduktion av fotokonsten i 1840 – talets Sverige*

Nylén Anna-Maja. (1955) *Familjealbumet*

Nordiska Museets och Skansens Årsbok 1955.

Sidwall Åke och Wigh Leif (1980) *Bäckströms bilder*

Söderberg Rolf, Per Rittsel (1983) *Den svenska fotografins historia*

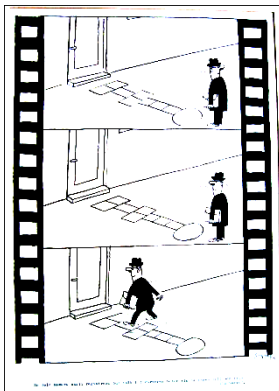
Tidens kalender: *Almanack och uppslagsbok 1938.*

Gösta och Barbros familjearkiv med släktbilder original och kopia. Batterigatan 26 Gävle

Torsten och Birgit Carlestams arkiv. Förvaras hos Birgitta Conradson Enebyberg.

Fortsättning i nästa del.

Reflexioner kring ett yrkesliv

Ögonblickets konst

Bilder behöver texter som anger det sammanhang och det ögonblick i vilket bilden togs. Fotografering är ögonblickets konst.

Livsglädje, Barbro och Jennifer 1996

/Sammanställt av Lisse-Lotte Danielson

Gå till [Gävletråds](#)
[Gävletråds](#) [Startsida](#)